

UCZENIE SIĘ W ZABAWIE I POPRZEZ ZABAWĘ

Zabawa jest bardzo ważnym elementem życia, szczególnie całego życia dziecka. To naturalne zjawisko oparte na aktywności własnej, które w różnych formach towarzyszy człowiekowi przez całe życie.

Dziecko bawi się dla samego bawienia, natomiast nauka i korzyści płynące z tej aktywności są często przypadkowe.

Nie ma jednak wątpliwości, że dziecko uczy się przez zabawę. Dostarcza ona oczekiwanych efektów, uczy określonych zachowań, postaw, pomaga w zdobywaniu doświadczeń i funkcjonowania w grupie społecznej. Dziecko w zabawie często naśladuje zachowania i czynności obserwowane u dorosłych. Wraz z wiekiem coraz większą rolę zaczynają odgrywać wykorzystywane w zabawie przedmioty, które często symbolizują określone rzeczy, rozwijają wyobraźnię i wspomagają procesy myślenia.

Zabawą jest każda czynność podjęta dla uzyskania przyjemności, bez względu na uzyskany rezultat. Aktywność podejmowana jest dobrowolnie, a celem zabawy jest rozrywka.

Zabawa jest tak naturalnym zjawiskiem życiowym dziecka, że często nie zastanawiamy się jej znaczeniem dla prawidłowego rozwoju dziecka.

Zabawy manipulacyjne występują najwcześniej, od momentu gdy dziecko osiągnie umiejętność celowego sięgania i chwytania przedmiotów. Ich początkiem jest spostrzeganie zmysłowe (kształt, barwa, dźwięk), po którym następuje aktywność (potrząsanie, przekładanie z ręki do ręki, wkładanie do buzi itp.). Dziecko poznaje nowe rzeczy wszystkimi swoimi zmysłami, wzbogaca swoje doznania, świadomie kieruje ruchami swojego ciała.

Zabawy konstrukcyjne polegają na budowaniu, lepieniu, majsterkowaniu przy użyciu klocków, kamyków, kasztanów itp. Towarzyszą im czynności manipulacyjne. Ich istotą jest tworzenie dzieła.

W trzecim roku życia pojawiają się zabawy tematyczne, naśladowcze. Są to aktywności twórcze, w czasie których dziecko przyjmuje jakąś rolę, naśladuje, udaje kogoś lub coś. Przybrane role odtwarza wiernie, lecz również wzbogaca i rozbudowuje według własnych pomysłów. Zabawy stają się coraz bogatsze, rozwijają zdolność naśladowania, pomysłowość, wyobraźnię, umiejętność kojarzenia wiadomości i faktów. Uczą samoobsługi, pobudzają rozwój umysłowy i emocjonalny, poziom sprawności manualnej. Zabawy tematyczne są także okazją do obserwacji otaczającego świata, uczą współżycia i współpracy z innymi, poczucia odpowiedzialności, skupienia uwagi.

Zabawy dydaktyczne są charakterystyczne dla wieku pięciu, sześciu lat. Doskonałą sprawność i poszerzają wiadomości. Powinny odbywać się przy pomocy i z udziałem dorosłych. Zabawy dydaktyczne uczą koncentrowania uwagi, ćwiczą spostrzegawczość, refleks. Uczą prawidłowego kojarzenia pojęć, segregowania przedmiotów, układania ich w zbiory, liczenia, logicznego rozumowania, różnicowania kolorów, kształtów, wyodrębniania poszczególnych części lub odwrotnie – składania fragmentów w całość. Są to m.in. różnorodne łąmigłówki,

loteryjki, domina obrazkowe i liczbowe, gry planszowe i zręcznościowe (bierki, pchełki). Wszystkie pomagają doskonalić sprawność umysłową dziecka, wyrabiają wytrwałość, poczucie sprawiedliwości, uczą przestrzegania zasad. Cenne są także zagadki, które przyczyniają się do kształcenia mowy, logicznego myślenia, rozwijają pamięć, umiejętność obserwacji i wnioskowania.

Charakterystyczną dla wieku przedszkolnego i wczesnoszkolnego formą aktywności są zabawy ruchowe. Przyczyniają się do podnoszenia sprawności fizycznej (szybkość, siła, zwinność) i rozwoju psychomotorycznego dziecka (sposobność, orientacja w przestrzeni, ocena odległości, kierunków, stosunków liczbowych, poznanie barw, kształtów, sygnałów itp.). Przyczyniają się także do dobrego samopoczucia, umożliwiają nabycie umiejętności współżycia i współdziałania, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, wyrabiają wytrwałość.

Uczniowie klas młodszych mają, ze względu na zajęcia w szkole, mniej czasu na zabawę. Należy jednak pamiętać, że rola zabawy w młodszym wieku szkolnym jest tak samo ważna jak i nauki. W zabawie ćwiczy i doskonali bowiem wiele umiejętności i sprawności niezbędnych w czasie nauki szkolnej, w tym: precyzję ruchów, koncentrację uwagi.

Należy pamiętać, że każde dziecko jest inne i rozwija się we własnym tempie. Dla dzieci w tym samym wieku różne zabawy mogą być atrakcyjne, łatwe lub trudne. Przy doborze gier, zabaw i zabawek zawsze warto starać się uwzględnić upodobania i zdolności dziecka oraz pamiętać, że nauka poprzez zabawę ma być przyjemna i atrakcyjna.

mgr Małgorzata Kowalczyk – pedagog